

POSTANOWIENIE

Dnia 21 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Grela

SSN Marcin Krajewski

w sprawie ze skargi U. O.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem

Sądu Okręgowego w P. z dnia 7 czerwca 2016 r., sygn. akt XV Ca (...)

wydanym w sprawie z powództwa K. K.

przeciwko U. O.

o wydanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 marca 2019 r.,

zażalenia I. K. jako następczyni prawnej pozwanej U. O.

na postanowienie Sądu Okręgowego w P.

z dnia 2 marca 2018 r., sygn. akt XV Ca (...),

1. oddala zażalenie;

**2. nie obciąża skarżącej kosztami postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 2 marca 2018 r., Sąd Okręgowy w P. w sprawie ze skargi U. O. przeciwko K. K., o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 7 czerwca 2016 r., postanowił umorzyć postępowanie.

Skarżąca, U. O. wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w P., z dnia 30 maja 2014 r., w sprawie V C (...), utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 7 czerwca 2016 r., w sprawie XV Ca (...) i uchylenie wyroków sądów pierwszej i drugiej instancji oraz umorzenie postępowania w sprawie. Ponadto domagała się, na podstawie art. 415 k.p.c., restytucji stanu poprzedniego nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...), przez przywrócenie posiadania budynku posadowionego na tej nieruchomości oraz wydanie pasa gruntu działki nr 27/1, wydzielonego od furtki w ogrodzeniu do drzwi wejściowych do budynku. W uzasadnieniu skargi U. O. wskazała, że wyrokiem z dnia 30 maja 2014 roku Sąd Rejonowy w P., nakazał jej opuszczenie, opróżnienie i wydanie powodowi K. K. zajmowaną przez nią część nieruchomości, położonej w P. przy ulicy L., dla której Sąd Rejonowy w P. prowadzi księgę wieczystą o nr.: (...). Apelacja powódki od tego rozstrzygnięcia została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w P. Na podstawie tego tytułu prawnego K. K. wszedł w posiadanie przedmiotowego budynku oraz pasa gruntu na nieruchomości. K. K. nabył przedmiotową działkę gruntu aktem notarialnym z dnia 4 października 1996 r., od T. P. Sąd Apelacyjny w (...) natomiast, wyrokiem z dnia 18 maja 2017 r., w sprawie I ACa (...) ustalił, że przedmiotowa umowa sprzedaży z dnia 4 października 1996 roku zawarta pomiędzy T. P. a K. K. jest nieważna. Jak podniosła skarżąca, ustalenie nieważności tej umowy wywołuje skutki ex tunc i pociąga za sobą brak podstawy do wpisu prawa własności K. K. do księgi wieczystej jako właściciela nieruchomości. W ocenie skarżącej, ustalenie tej nieważności przez sąd sprawia, że K. K. nie miał zdolności procesowej do wytoczenia sprawy przeciwko U. O. o wydanie części nieruchomości wraz z budynkiem mieszkalnym.

W odpowiedzi na skargę K. K. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście niezasadnej. Wskazał, że skarżąca nie przedstawiła żadnych dowodów wskazujących na to, aby w toku przeprowadzonego w sprawie postępowania powód nie posiadał zdolności procesowej w zakresie wynikającym z obowiązującego prawa. W dalszej kolejności, w piśmie z dnia 4 stycznia 2018 r., pełnomocnik skarżącej poinformował o zgonie U. O. i w efekcie postanowieniem z dnia 8 stycznia 2018 r., Sąd Okręgowy w P., na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 i § 2

k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c. zawiesił postępowanie z dniem 29 listopada 2017 roku, z uwagi na śmierć skarżącej. W piśmie z dnia 25 stycznia 2018 roku I. K., jako spadkobierca zmarłej U. O. zgłosiła swój udział w sprawie i wniosła o podjęcie zawieszono postępowania.

Wskutek rozpoznania sprawy, Sąd Okręgowy w P. postanowieniem z dnia 2 marca 2018 r. umorzył postępowanie wywołane skargą o wznowienie. W ocenie Sądu zawieszenie postępowania, z uwagi na śmierć skarżącej, było decyzją pochopną, a śmierć U. O. po złożeniu skargi winna skutkować umorzeniem niniejszego postępowania na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c., gdyż wydanie wyroku w niniejszej sprawie stało się niedopuszczalne. Jak zważył Sąd Okręgowy, obowiązek opuszczenia i wydania nieruchomości nie przechodzi na następcę prawnego, jako ściśle związany z osobą, która daną nieruchomość zajmuje. Innymi słowy, gdyby U. O. zmarła w toku sprawy o wydanie, nie byłoby podstaw do zawieszenia postępowania, a następnie kontynuowania sprawy z udziałem jej spadkobiercy, ponieważ żądanie windykacyjne wynikające z art. 222 § 1 k.c., jest skuteczne jedynie przeciwko osobie, która faktycznie włada rzeczą właściciela i nie przechodzi na spadkobierców, którzy rzeczą nie władają.

W zażaleniu na to postanowienie, I. K. domagała się:

- zmiany tego rozstrzygnięcia i wznowienia postępowania w sprawie oraz odrzucenia pozwu K. K. o eksmisję i wydanie części nieruchomości lub umorzenia postępowania w tej sprawie,
- na podstawie art 415 k.p.c. orzeczenia o zwrocie spełnionego i wyegzekwowanego świadczenia (w sprawie Km (...)) oraz o przywróceniu stanu poprzedniego przez wydanie powódce pasa gruntu działki nr 27/1 od furtki w ogrodzeniu do drzwi wejściowych do budynku, a także budynku posadowionego na działce nr 27/1 i przywrócenia powódce posiadania oraz wydania jej przez K. K. całej pozostałej części działki nr 27/1.

W odpowiedzi na to zażalenie powód wniósł o jego oddalenie, jako niezasadnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie ma uzasadnionych podstaw prawnych i – jako takie – podlega oddaleniu.

Sąd Apelacyjny prawidłowo wskazał w motywach zaskarżonego postanowienia, że obowiązek wydania lokalu i wydania pasa gruntu umożliwiającego dojście od furtki do budynku mieszkalnego nie przeszedł na następczynię prawną U. O. Prawidłowej konstatacji Sądu Apelacyjnego nie zmienia, podnoszona w zażaleniu okoliczność, że prawo własności do części działki nr 27/1 oraz brawo do budynku na niej posadowionym jest składnikiem majątkowym, wchodzącym w skład spadku i podlegającym dziedziczeniu. Przedmiotem postępowania windykacyjnego, jakie toczyło się w sprawie XV Ca (...), nie było po stronie obowiązku prawo własności, ale faktyczne władztwo nad rzeczą (art. 222 § 1 k.c.). Obowiązek wynikający z tego władztwa, jak słusznie uznał Sąd Apelacyjny, nie wchodzi w skład spadku i nie przechodzi na następców prawnych, którzy rzeczą nie władają. Zgodnie z art. 922 § 2 k.c. nie należą do spadku prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą. Pojęcie to obejmuje prawa mające służyć zaspokojeniu określonych interesów konkretnej osoby ze względu na jego indywidualną sytuację (np. roszczenie alimentacyjne czy prawo do renty) jak również obowiązki majątkowe ściśle związane z osobą spadkodawcy, których wykonanie jest uzależnione od osobistych przymiotów zobowiązanego lub które zostały ściśle związane z osobą dłużnika ze względu na okoliczności powstania. Do tej ostatniej kategorii zaliczyć należy obowiązek zwrotu rzeczy właścicielowi. Może on przejść na spadkobiercę tylko o tyle, o ile spadkobierca wejdzie w określoną sytuację prawnorzecзовą, stając się posiadaczem. Przejście to jednak jest o tyle przypadkowe, że o obowiązku zwrotu rzeczy nie decyduje sam fakt dziedziczenia, ale zmiana sytuacji faktycznej prowadząca do tego, że osoba trzecia zaczęła władać faktycznie rzeczą, którą władał dłużnik. Powyższego wniosku nie zmienia okoliczność, że w skardze o wznowienie postępowania zgłoszono wniosek restytucyjny na podstawie art. 415 k.p.c. Realizacja tego wniosku jest bowiem dopiero pochodną uwzględnienia skargi, uzależnioną od skutecznego przeprowadzenia postępowania, które z udziałem I. K. toczyć się nie może.

Na marginesie wskazać należy, że zdarzeniem prawnym, z którego skarżąca wywodzi podstawę wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 7 czerwca 2016 r., w sprawie XV Ca (...), jest w istocie wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 maja 2017 r. (I ACa (...)) ustalający nieważność umowy sprzedaży nieruchomości (działki gruntu nr 27/1) zawartej pomiędzy T. P. a K. K., zaskarżony skargą kasacyjną (II CSK 473/18), która dotychczas nie została rozpoznana, nie zaś brak zdolności procesowej (strona skarżąca w sposób oczywisty myli pojęcia zdolności procesowej i legitymacji procesowej). Zważyć jednak należy, że – niezależnie od wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej w sprawie II CSK 473/18 – wyrok ten zapadł już po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie XV Ca (...). Może on zatem wykreować nową sytuację faktyczną i prawną, która (ewentualnie) stanowić będzie w przyszłości podstawę skutecznych roszczeń I. K. w stosunku do nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr 27/1. Natomiast, zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c., podstawę wznowienia może stanowić późniejsze wykrycie prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycie takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Norma powołanego przepisu obejmuje tylko takie zatem przypadki, gdy dany wyrok, fakt lub środek dowodowy istniały już w trakcie toczącego się postępowania, które ma być wznowione, ale zostały wykryte dopiero po jego prawomocnym zakończeniu. Takim faktem procesowym, z punktu widzenia podstaw wznowienia postępowania, nie jest skutek ex tunc wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 maja 2017 r., ale właśnie sam fakt wydania tego orzeczenia, a zapadło ono, jak już wyżej wskazano, po zakończeniu postępowania w sprawie XV Ca (...), kreując nowy stan faktyczny i prawny pomiędzy stronami.

Mając na uwadze przedstawione wyżej okoliczności Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.